

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЖЕРЕЛА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів
Протокол № 5 від 1 грудня 2023 року

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Джерела політологічних досліджень
Викладач (-і)	Дерев'янка Сергій Миронович
Контактний телефон викладача	+380960174820
E-mail викладача	serhii.derevianko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/4238
Консультації	Середа, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна “Джерела політологічних досліджень” є складовою освітньо-професійної програми “Політологія” підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти за спеціальністю 052 “Політологія” галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Згідно з навчальним планом відноситься до вибіркових навчальних дисциплін. Вивчається у першому семестрі другого року навчання в обсязі 3 кредити за Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS). Складається з трьох модулів «Теоретико-методологічні засади джерелознавства політичної науки», «Основні методи джерелознавчої евристики та критики» та «Методика використання джерел у політологічних дослідженнях».. Має теоретичний і прикладний характер, покликана сформулювати у політологів-дослідників набір необхідних компетентностей щодо пошуку, відбору, аналітичної та синтетичної критики джерел політологічних досліджень, їх комплексного наукового вивчення на основі концептуальних засад, принципів та методів наукового пізнання. Вивчення навчальної дисципліни передбачає вивчення ключових категорій, що використовуються в політологічних дослідженнях покликане сприяти професійній підготовці фахівців, як дослідників та практиків. Форми освітнього процесу : лекції, семінарські заняття, самостійна робота, підготовка індивідуального науково-дослідного завдання та ін. Підсумковий контроль – залік.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни «Джерела політологічних досліджень» є засвоєння аспірантами знань, умінь та навичок з методики виявлення, добору, критики та використання джерел у політологічних дослідженнях, для забезпечення їхньої професійної соціалізації. <i>Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:</i> 1. Засвоєння концептуальних засад наукового пізнання, теорії джерелознавства. 2. Вивчення традиційних і новітніх методів виявлення, добору, критики та використання джерел у політологічних дослідженнях. 3. Удосконалення навичок застосовувати отримані теоретичні знання у науково-дослідній роботі; використовувати інформацію джерел і загальноприйняті критерії оцінки для ідентифікації та аналізу політичних подій та явищ. 4. Засвоєння методики та вмінь вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації джерел і літератури з теми дослідження, створення репрезентативної бази наукового дослідження. 5. Здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел і робити узагальнення та висновки.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни “Формування та реалізація публічної політики” спрямоване на набуття **компетентностей**, визначених «Стандартом вищої освіти України із галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 р. № 903. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/26.07.2023/052-Politolohiya-dok.filosofiyi-903-25.07.2023.pdf>), а саме :

Інтегральна компетентність	ІК01 Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення..
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції	СК02. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з політичних наук та суміжних галузей. СК03. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.
Результати навчання	РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год / 4 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год / 6 год
самостійна робота	60 год / 80 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	052 Політологія	2	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	семін. заняття	сам. роб.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади джерелознавства політичної науки			
Тема 1. Вступ. Предмет, завдання та категоріальний апарат курсу. Джерела вивчення курсу.	1		2
Тема 2. Становлення і розвиток джерелознавства політичної науки.	1		2
Тема 3. Теоретико-методологічні та концептуальні засади використання джерел у політологічних дослідженнях.	2		4
Тема 4. Поняття, принципи та види класифікації джерел політологічних досліджень.		2	4
Тема 5. Характеристика основних класів джерел дослідження політики.		2	5
Тема 6. Нормативно-правові акти як джерело інформації в політологічному дослідженні.	2		4
Тема 7. Електронні документи. Он-лайн соціальні мережа як джерело політологічних знань.		2	4
Змістовий модуль 2. Основні методи джерелознавчої евристики та критики			
Тема 8. Методи джерелознавчої евристики.	2		4
Тема 9. Методика бібліографічного пошуку опублікованих джерел.		2	5
Тема 10. Методи джерелознавчої критики.	2		4
Тема 11. Методика встановлення справжності джерела, атрибуції, встановлення часу, місця, обставин і мотивів походження джерел.		2	5
Змістовий модуль 3. Методика використання джерел у політологічних дослідженнях			
Тема 12. Репрезентативність джерел та їх інтерпретація.	2		3
Тема 13. Методи аналізу документів у політологічному дослідженні.		2	4
Тема 14. Технологія використання джерел у науковій праці.		4	6
Тема 15. Особливості бібліографічного опису джерел.		2	4
ЗАГ:		12	18
60			
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми навчальної дисципліни – 20 балів (з них 15 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) написання тематичних тестів – 10 балів. Загальна кількість – 100 балів.		
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS
	90-100	відмінно	А
	80-89	добре	В
зараховано			

	<table><tr><td>70-79</td><td></td><td>C</td><td rowspan="3"></td></tr><tr><td>60-69</td><td rowspan="2">задовільно</td><td>D</td></tr><tr><td>50-59</td><td>E</td></tr><tr><td>26-49</td><td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td><td>FX</td><td rowspan="2">незараховано</td></tr><tr><td>1-25</td><td>незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)</td><td>F</td></tr></table>	70-79		C		60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F
70-79		C															
60-69	задовільно	D															
50-59		E															
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано														
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F															
Вимоги до письмових робіт	Виконання контрольної письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу і отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання контрольної письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні елементи політик і практик; знання теоретичних засад, завдань, методів; знання конкретних джерел та практичної діяльності акторів публічної політики. 3) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для отримання підсумкової оцінки. Здобувач, який не написав контрольну роботу, вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачені з даної навчальної дисципліни. Загальна кількість – 20 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); • 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про політичні й правові явища і процеси або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих фактів, явищ, процесів, акторів публічної політики або допускає значні помилки; не володіє термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; здобувач розкриває процес формування та реалізації публічної політики в рамках питання із значними прогалинами та розривами; демонструє знання найбільш важливих фактів, подій, явищ, процесів, акторів політики, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; здобувач розкриває процес формування та реалізації публічної політики в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості фактів, діяльності акторів публічної політики, проте допускає окремі помилки; володіє термінами																

	і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; здобувач повноцінно розкриває процес формування та реалізації публічної політики в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних фактів, діяльності акторів публічної політики,; на високому рівні володіє термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота здобувачами денної форми навчання виконується на семінарському занятті. Здобувачі заочної форми навчання повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь здобувачів у семінарських заняттях також є обов'язковою умовою успішного оволодіння курсу. Пропонуються наступні форми роботи : виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. Оцінці підлягають : рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки усних відповідей можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, наукових статей тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, узагальнення та висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове

	мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації : візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; усі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно з дотриманням вимог академічної доброчесності
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Здобувач(-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань і успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки на підставі даних поточного контролю, яким оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу (-ці) в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету й визначені локальними нормативними актами, з якими можна ознайомитися за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Відвідування лекцій та семінарських занять для здобувачів є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: Положенням про

визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

8. Рекомендована література

Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / [Відп. ред. І. В. Хронюк]; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. 2-е вид., стер. Київ, 2001. 383 с.

Бебик В. М. Політологія : теорія, методологія, практика: підручник. Київ : МАУП, 1997. 248 с.

Беззуб'як М. Джерела політичного пізнання. Теорія науки і політологія. *Політичний менеджмент*. 2012. № 4–5. С. 41–49.

Богдашина О. М. Джерелознавство історії України: теорія, методика, історія : навч.-метод. посіб. 2-е вид. доп. і перероб. Харків : Тарбут Лаам, 2005. 192 с.

Бойко-Бойчук Л. Метод матриць : застосування у політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент* : Укр. науковий ж-л. – Укр. центр політ. менеджменту. 2008. № 1. С. 165–176.

Булгаков В. А. Мережний підхід як методологія дослідження політичних систем. *Політологічний вісник*. Київ, 2011. № 56. С. 234–243.

Горлач М. І., Кремень В. Г. Політологія: наука про політику : підручник. Київ : ЦУЛ, 2009. 840 с.

Денисенко В. М., Матвієнків С. М., Штерн В. Ю. Політологія. Вступ до спеціальності : підручник. Рек. МОН. Львів : Астролябія, 2007. 360 с.

Дерев'янка С. М. Безпечний вимір народовладдя в умовах гібридної війни. *Держава і право: зб. наук. пр. Серія. Політичні науки*. Вип. 87 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. С. 308–318.

Дерев'янка С. М. Доцільність модернізації Конституції України у новітньому політико-комунікативному дискурсі. *Основні напрями модернізації Конституції України в умовах вступу України до Європейського Союзу* : монографія / за заг. ред. В. І. Розвадовського. Івано-Франківськ, 2023. С. 13–19.

Дерев'янка С. Зміни до Конституції України як питання політичної доцільності. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія* Вип. 14 / Прикарпатський нац. університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ : Плай, 2020. С. 37–45.

Дерев'янка С. М. Конституційна модель референдуму в Україні : політико-правові мотиви доцільності оновлення. *Сучасна українська політика*. Київ : Вид-во “Центр соціальних комунікацій”, 2012. Вип. 26. С. 7–17.

Дерев'янка С. М. Політико-правові засади референдумів в Україні : монографія / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Вид-во “Місто НВ”, 2011. 847 с.

Дерев'янка С. М. Спроби легітимації рашистського окупаційного режиму через референдум та їх нікчемність. *Держава і право: зб. наук. пр.* Вип. 91 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2022. С. 249–261.

Джерела особового походження. URL: www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_6_2011/11.pdf

Джерелознавство історії України : довідник / Ред. кол.: Боряк Г. В., Войцехівська І. Н., Калакура Я. С. (заст. голови), Павленко С. Ф., Слюсаренко А. Г., Сохань П. С. Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 1998. 112 с. (Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика. Спец. випуск).

Джерелознавство : навч. посіб. / Уклад. В. Ю. Вощенко, І. В. Денисовець. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 234 с.

Енциклопедія політичної думки / За ред. Д. Міллера; пер. з англ. Н. Лисюк. Київ : Дух і літера, 2000. 472 с.

Історичне джерелознавство : підручник для студ. вищих навч. закладів / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Либідь, 2017. 512 с.

Історія українських політичних партій. Хрестоматія-посібник. Ч.1. Кінець XIX ст. – 1917 р. (Укладачі Б.І. Корольов, І.С. Михальський). Київ : 2003. 561 с.

Любовець Н. Мемуари (спогади) як джерело біографічних досліджень. *Наукові праці*

Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2009. Вип. 24. С. 277-291.

Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Львів, 1999. 352 с.

Михальський І. С. Джерела з історії українських політичних партій кінця XIX – початку XX ст. Луганськ: Альма-матер, 2003. 344 с.

Підгаєцький В. В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України XX століття: навч. посіб. для іст. ф-тів ун-тів.; М-во освіти і науки України, Дніпропетр. нац. ун-т. Дніпропетровськ. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2001. 391 с.

Політична історія України : Посіб. для студ. вищих навч. закладів / За ред. В. І. Танцюри. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 488 с.

Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.

Політична наука: Методи досліджень : підручник. Рек. МОН. / За ред. О. А. Габрієляна. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 320 с. Серія «Альма-матер».

Політологічний енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Укр. Асоціація політологів. [Упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Генеза, 2004. 736 с.

Політологія: історія та методологія : хрестоматія / За ред. Ф. М. Кирилюка. Київ : Здоров'я, 2000. 632 с.

Політологія : навч. енциклопедичний словник довідник для студ. ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: Новий Світ 2000, 2015. 779 с.

Політологія : підручник. 2-ге вид., перероб., доп. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. Київ : Академія, 2003. 528 с. Альма-матер.

Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст. : хрестоматія / [уклад. О.І. Семків та ін.] ; за ред. О.І. Семківа. Львів : Світ, 1996. 800 с.

Політологія: хрестоматія / [Гетьманчук М. П., Грищук О. В., Титаренко Д. М., Сусліков В. Є.] / За ред. Гетьманчука М. П. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 600 с.

Польовий М. А. Застосування баз даних у вивченні політичних процесів. *Сучасна українська політика* : зб. наук. пр. Київ, 2011. Вип. 24. С. 78–87.

Польовий М. А. Політичне картографування як метод моделювання політичних процесів. *Вісник національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. Серія «Політика. Соціологія. Право». 2011. Вип. II (10). С. 27–31.

Технологія наукових досліджень (схеми та приклади) : навч. посіб. / Укл. М. С. Дороніна. Київ : ІНЖЕК, 2006. 101 с.

Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст.: Програмові і довід. матеріали / Упоряд. В. Ф. Шевченко та ін. Київ : Консалтинг, Фенікс, 1993. 336 с.

Філософія та методологія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.

Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : ЦУЛ, 2010. 472 с.

Derevianko S., Derevianko O. Models of local referendum according to the constitutions of Ukraine and countries of Central and Eastern Europe: comparative-typological characteristics. *Samorząd terytorialne w Konstytucjach wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej : Zarys problematyki* / Redakcja Iwona Lasek-Surowiec. Chelm, 2018. S. 87-101.

Сергій Дерев'янка,
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних
інститутів та процесів